

'Alle erfgoedinstanties spreken hun afkeuring uit'

EXPOSITIE IN OUDE KERK

Wie stopt deze directeur?

Naar aanleiding van de installatie *Poems for Earthlings* van kunstenaar Adrian Villar Rojas (De Oude Kerk raakt door deze expositie ingrijpend beschadigd', Amsterdamblijfe 7 december) in de Oude Kerk in Amsterdam (verantwoordelijke is de Stichting Oude Kerk, directeur Mw. J. Grandjean) zijn veel pro- en contra-geulden geplaatst in diverse kranten en ontstond veel rumoer op sociale media. Rojas was, als ik de summierere informatie in de tentoonstellingskrant goed heb geïnterpreteerd, geobsedeerd geraakt door een oude foto van het interieur van de kerk (Stradsarchief?), die op dat moment (tijdens WO II) huizenhoog met zandzakken was gevuld en een troosteloze aanblik bood.

Hier wilde hij iets mee, maar om dit beeld te bereiken was nog niet zo eenvoudig. Hoogwerkers en zwaar materiaal waren nodig en de vraag is of dat wel zo nodig was. Het risico op beschadiging is groot. Bovendien is de kerk op enkele kavensen in kandelabers na, nu pik-donker en is het gevaar voor brand en struikelen (door onderen) overtrempels en ongelijke zeiken zeer groot. Het opstapelen van de zandzakken, het wegthinneren van monumentale onderdelen (kooerbanken, zuilen, et cetera) en het verhuizen van de banken van het schip naar een zijkapel hebben bovendien veel stof doen opwaaien. Jetterlijk en figuurlijk: zoveel dat het orgelconcert op het juist gerestaureerde Väter/Müller-orgel geen doorgang kan vinden. Alle erfgoedinstanties van Amsterdam spreken hun afkeuring uit. Wie stopt deze risicovolle onderneming? Heeft de Stichting Oude Kerk een stichtingsbestuur, die de directeur kan stoppen?

C.S. Oldenburg via nrc.nl

Dit smaakt juist naar méér

Alle kritiek gaat geheel voorbij aan twee zaken: de schoonheid van het project is intens en overvloedig. De ruimte van de kerk wordt totaal anders gedefinieerd en tevens bepaald door geluiden die je tel-

FOTO JÖRG BAUMANN

De installatie 'Poems for Earthlings' van de Argentijnse kunstenaar Adrian Villar Rojas in de Oude Kerk.

kens weer nieuwsgierig om de hoek doen kijken. Het is een ruimte geworden waar introspectie een nieuwe betekenis krijgt.

Daarnaast worden sommige critici van dit kunstproject niet gehinderd door enige kennis van zaken omtrent de wijze waarop de inrichting heeft plaatsgevonden. Ze gaan uit van het uiterlijk maar hebben zich niet verdiepen in de werkelijk gebruikte materialen. Zo bestaat een groot deel van de inhoud van de zandzakken niet uit zand, maar uit piepschuim. Van een overmatige belasting is dan ook geen sprake. Het bestuur van de Stichting Oude Kerk verdient alle lof: dit smaakt **Jeron Halewijn** via nrc.nl

BRUG OVER HET IJ

Tunnel is niet duurder

In deze krant en diverse andere media wordt zonder onderbouwing geschreven dat een tunnel onder het IJ vele malen duurder zou zijn dan een brug. Dat is aantoonbaar onjuist. De gemeente Amsterdam heeft de gemeente bouwbudget van 210 miljoen euro voor de IJavbrug. Het betrof een constructie met een vrije

Artist impression ingang 'IJ Klopper', een tunnel onder het IJ.

overspanning van circa 160 meter, een tweemaal bewegende delen die passage aan zeer grote schepen verschaffen en een stelsel van heilingsaan weerszijden van het IJ.

Het bouwbudget van de 'IJ Klopper', de fietstunnel die mijn bureau samen met ingenieursbureau ABT heeft uitgewerkt, wordt geraamd op 125 miljoen euro. De tunnel is uitzonderlijk economisch dankzij de trommels aan beide oevers. Verder heeft het trommelmodel zo'n 60 procent minder onderwaterpeil en waterkerende wanden. Bovendien is het duurste deel, de tunnel-

neh zonder afstappen, zonder regen en wind naar de overkant. Hij sluit direct aan op de bestaande hoofdfeitsinfrastructuur, op de plek waar de verkeerstrag het hoogst is. Het schitterende open IJ wordt gerespecteerd.

Mijns inziens het belangrijkste argument van allemaal: de IJ Klopper is een volstrekt unieke en functionele oplossing voor miljoenen gebruikers. Een fantastische, sociale veilige en ruimtelijk spectaculaire voorziening voor fietsstad nummer 1, nog nooit eerder vertoond en veel goedkoper dan welke brug ook. **Syb van Breda** transit architecture

Kijk eens naar Rotterdam

In Rotterdam ligt al zeventig jaar een prima tunnel voor voetgangers en fietsers onder de Maas, meer dan twee keer zo breed als het IJ. Complot met roltappen en al, maar Amsterdammers moeten kennelijk helemaal door naar Antwerpen om daarvan een voorbeeld te vinden... **C.M. Oosterzee** via nrc.nl

NEDERLANDS LANDSCHAP

Bedankt Caspar Janssen

Bedankt Caspar ('Laat het landschap zelf struend zijn', 30 november), het waren leuke strifes in de *Volkstram*, die de natuur in Nederland op een mooie manier ondersteuning gaven. Hier kan geen mindfulness-cursus tegenop! En nu maar hopen dat de NRC-lezer ook zo enthousiast wordt van jouw boek en de natuur die plek geeft waar zij recht op heeft. **J.M.A. Verbraak** via nrc.nl

HOOGBOUW

Tegenstanders: achterhaald

Reachte op Hoogbouwambitie wordt gekneveld door Bas Kok: prachtige geschreven. Op een rustige manier de argumenten van de tegenstanders tegen hoogbouw/stuk voor stuk weerlegd.

Hopelijk blijven de tegenstanders niet kramppachtig vasthouden aan bepaalde (achterhaalde) ideeën, maar zien zij in dat hoogbouw inderdaad een positieve bijdrage kan leveren aan de leefbaarheid. **W.B.M. Heijne** via nrc.nl